איגניב לן כסא דכספא . שהיו רואים אותו כרך בסודריה ורולין לבדוק מהו : **אמרי ליה** . לריש גלותא : **דחיורא** . בשר בעלת שחין : **מיכל אכלי וטעמי** . טעמתי : **חיורא לא עביד לן האידנא** . לא שחטנו היום בהמה בעלת שחין : **בדולפא** . בעור היו בודקין במקום ריסתגא זו בכף הירך תורה אור ומתלאנו בעור שהוא לבן : **דאמר רב חסדא חיורא באוכמתא לקותא היא** . טולאי לבן בעור שחור=לקותא היה שם בבשר ונהפך העור ללבן : **כרו ליה בירא** . חפרו גומן שיפול בו : **ושדו ליה ליפתא** . השליכו מחללא על פי הבור כדי שלא יבין *מושכו : **ליתי מר לינה** . לשכב במשכבו : **נחר ליה רב חסדא** . עשה לו סימן כמו נחרת כוסיו (ירמיה ח) : **מ"ל** . רב ששת ליעוקא פסוק לי פסוקיך : **נטה לך** . פסוק הוא בעשהאל : **סדר מינה** . חזור מעליה לימין או לשמאל : **בריכות** . לרחון בהן בגוון : **סכא פרגיזו** . בבגל : **שידה ושידתין** . שד זכר ושד נקבה : **שידתא** . שידה עגלה למרכבת נשים וקריס : **כי שיתין** . באותו מקום : **מה דמותה** . מה דמותה ומה טיבה **ומה מתרגים** שידה עגמה רחם טוען ואמן לאיי יודע מאי היא : **סיני מיכביד** . בלי כלי ברזל : **שמיר** . בריה משמת ימי בראשית ואין כל דבר קשה יכול לעמוד מפניו : **לאבני אפוד** . דאמרינן במסכת סוטה (דף מח:) אבנים הללו אין כותבין עליהם בדיו שנאמר פתוחי חותם ואין מסרטין עליהם בחוזמא שנאמר במעותם שלא יהו חסרות כלום אלא כותב עליהם בדיו ומרלה להן שמיר מבחוץ והן נבקעות מאליהן : **כבשינסו** . כפאם ביסורין לומר לו היכן הוא : **כבשינסו** . לחלן לשון מכבש של בגדים (שבת דף קמא.) : **סיכא ליפיס** . אשמדאי שאוכל לכבשו : **בעורא פלן** . בהר פלוני : **כריא ליה בירא** . כרה לו שם בור : **עינרא** . לבן : **וחתמיה בגושפנקיה** . בחותמו : **פייר לגושפנקיה** . בודקו שלא נגע אדם בו לגלות בורו : **בגבי דעמרא** . גיזות עמר : **וויקי דחמרא** . עורות יין : **בירא מחתמי** . במורד ההר למטה מבורו של אשמדאי : **ושפינסו למיא** . כגון הטופה יין *לחמריה (ב"מ דף ס:) הריק מי בור העליון לתוך התחתון דרך נקב שנקב בשפה שבין שתי הבורות ומתוך שהראשון קרקעיתו גבוהה מקרקעית התחתון נרוקו המים לתוכו מאליהן : **וסתמינסו** . לנקבים שבין זה לזה כדי שכשיגיע יין בעליון לא יזוב ממנו לתחתון : **וכרא בירא** . אחרינא מעילא לבורו של אשמדאי: **ומינסו**. מילא אותן שתי בורות עפר כדי שלא יבין אשמדאי: **עמינסו** . סתמן כדמתרגמינן סתמוס פלגתים (בראשית לו) סתמון פלגתים: **כי אתא** אשמדאי: **פייריה לגושפנקיה** . ומצאו שלם: **לא מני ליה** . לא יכול להתאפק : **רוח וגנא** . נשתכר ונרדם : **נחיה אתא** . בייבא מן החילון : **סתמיה** . סגר השלשלת סביב עוראו שלא יוכל רחשו ללאת: **חוט קא מפרזל** . משתגע ומתעסק לנתקה אימתו : **דמרך** . הקב"ה : **חף ביה** . נתחכך בו : **יכובא** . לריף קטן כמו כובא דלידי : **דאתרמלא** . אלמנה היתה דרה בו : ליחננא

דאמר רב חסדא חוכמא בחיורא וחיורא בחוכמא לקותא היא . פירוש טולאי שחור בעור לבן לא טלאי לבן בעור שחור אין זה אלא ממתת עגל שהיה שם הקשה רביבו תם דבגזיר בריש פרק בית שמאי (דף לח:) משמע דלא מיירי רב חסדא אלא בעור שחור בין שוורים לבנים שהשחור מגרע טולם ומתקלקל מקחם על ידו ופריך התם ממתני' דהתם דמשמע שהלבן גרוע ומסיק דרב חסדא מיירי בחיורא דקרמנאי דהתם שחור גרוע טפי ואור"ת דתרי מילי נינהו ומילתיה דהכא מיירי בטלאי שחור בעור לבן ולבן בעור שחור והתם מיירי בעור שחור בין שוורים לבנים וחדע דבכל הספרים ישנים לא גרסינן התם במילתיה דרב חסדא אלא חוכמא בחיורא לקותא ותו לא וכן גרלה דאי גרסינן תרוייהו כמו הכא ופפרש חד לטלאי וחד לעור בין השוורים אם כן מאי פריך התם דמנא ליה דחוכמא בחיורא קאי אעור בין השוורים נימא איפכא ולא יקשה כלום. רביבו תם : **איבא** שמיר דאייתי משה לאבני אפוד וזה היה בבית שני שמיר לא היה בבית ראשון לא עשו פרה אדומה כו' דבבית ראשון לא עשו פרה כדאמר* שניה עשה עזרא ואם כן היה שמיר בבית שני ואין להקשות דבפרק בתרא דסוטה (דף מח.) תנן משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים ומשחרב בית המקדש בטל שמיר דהייגו בית המקדש שני מדנקט בית המקדש סתם והתם בגמרא נקט בית המקדש ראשון על מילי אחריני ועוד מדלא ערבינהו בהדי אורים ותומים והוי ליה למיתני משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים והשמיר דמשמתו נביאים הראשונים הייגו משחרב בית המקדש ראשון בטלו אורים ותומים ולריך לומר שמשמרוהו מימי שלמה עד חורבן בית שני הקשה ה"ר אלחנן במסכת ע"ז בפ' ר' ישמעאל (דף נב:) גבי אבני מזבח שמקלוס אבני יון ליתברינהו אבנים שלמות אמר רחמנא ליסקרינהו לא תניף עליהם ברזל אמר רחמנא וליסקרינהו ע"י שמיר ואומר ר"י דע"י שמיר אין נעשין מלקות דחגירת לפורן פוסלת במזבח* והך סוגיא אתיא כמ"ד בסוטה (דף מח:) דאלעזריך שמיר לאבני בית המקדש והא דכתיב מנורות במגירה מוקי לה באבני ביתו: **זיל** אייתי שידה כו' . כי לא רלו לשאול באורים ותומים כשיכולין לשאול על ידי דבר אחר : **וכתיב** זעות יין ותירוש . אף על פי שזה הפסוק לא נכתב עדיין היו יודעין כמו אלוה עושה מלאכת ה' רמיה בפ' לא יחפור (ב"ב דף כא:) *גבי יואב : לבריוקתי

[*ר"ה מגרגא]

[*ועתה בות ופגרגן כל כלי ברזל לא נשמע בבית לבנה נזרא]

[**בעמן הטיר בבית שני - ר"ת תיי ל"ה איכא]

[*ר"ל ... ודר"ן נמ בנגע נוגע המעשה כפי שנאמר ...]

[**ר"ל לחבריה]

[ג' העמוד ערך כבא ג' כובא וזה עולה יפה פרש"י כובא לריף קטן כמו כובא דלידי תענית דף כב.]

[נ"ל מדרש ע"ז ב) מעשה של שלמה המלך ואשמדאי המלך השדים [פרה פ"ג מ"ה] בחיפוש אחר שמיר לבורק בנין בית המקדש]

[תת נ"ל בור הטיה ל אשמדאי]

גליון הש"ס

תוס' ד"ה וכתיב וכו' גבי יואב. ע' לעיל דף נה ע"ב וכמ"ש שם על הגליון:

[חולין יח.]

[וצ"ע הוס' וכמוס מד ד"ה תבנים ותוס כשיכולין יח . ד"ה וכמס]

[אלמנה היתה דרה בו]

[בגין קטן]

אינגיב לן כסא דכספא, בהדי דקא מעייגי וארתי אשכחוה דכרוכה בסודריה אמרי ליה "חזי מר דלא מיכל קא בעי אלא לצעורן" אמר להו "אנא מיכל אכלי וטעמי ביה טעמא דחיורא", אמרי ליה "חיורא לא עביד לן האידנא" אמר להו בדקו בהוכחיה *דאמר רב חסדא "אוכמא בחיורא, וחיורא באוכמתא = לקותא היא" בדוק אשכחוה, כי קא נפיק כרו ליה בירא ושדו ליה ציפתא עילויה ואמרי ליה ליתי מר לינה, נחר ליה רב חסדא מאחוריה, אמר ליה לינוקא פסוק לי פסוקיך, אמר ליה נטה לך על ימינך או על שמאלך, אמר ליה לשמעיה מאי קא חזית? אמר ליה ציפיתא דשדיא, אמר ליה הדר מינה, לבתר דנפק אמר ליה רב חסדא *מנא הוה ידע מר? אמר ליה הדא דנחר לי מר ועוד דפסק לי ינוקא פסוקא ועוד דחשידי עבדי דלא מעלו עשיתי לי שרים ושרות ותענוגות-בני האדם שדה ושדות: "שרים ושרות" אלו מיני זמר, "ותענוגות בני האדם" אלו בריכות ומרחצאות, "שדה ושדות": הכא תרגימו שידה ושידתין במערבא אמרי שידתא, אמר רבי יוחנן שלש מאות מיני שדים היו בשיחין ושידה עצמה איני יודע מה היא, אמר מר הכא תרגימו שידא ושידתין, שידה ושידתין למאי איבעי ליה? דכתיב °והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה וגו'" אמר להו לרבנן היכי אעבוד? אמרו ליה איכא "שמדאי" דאייתי משה לאבני אפוד, אמר להו היכא אישתכח? אמרו ליה "אייתי שידה ושידתין, כבשינהו אהדדי, אפשר דידעי ומגלו לך, אייתי שידה ושידתין כבשינהו אהדדי, אמרי "אנן לא ידעינן דילמא אשמדאי-מלכא דשידי" ידע", אמר להו היכא אייתה? אמרי ליה "אייתה בטורא פלן, כריא ליה בירא ומליא ליה מיא ומיכסיא בטינא וחתמיה בגושפנקיה וכל יומא סליק לרקיע וגמר מתיבתא דרקיעא ונחית לארעא וגמר מתיבתא דארעא ואתי סיל ליה לגושפנקיה ומגלי ליה ושתי ומכסי ליה וחתים ליה ואזיל", שדריה לבניהו בן יהוידע' יהב ליה שושלתא דחקיק עלה שם ועוקתא דחקיק עלה שם וגבבי דעמרא וזיקי דחמרא, אזל כרא בירא מתתאי ושפינהו למיא וסתמינהו בגבבי דעמרא וכרא בירא מעילאי ושפכינהו לחמרא וטמינהו, סליק יתיב באילנא כי אתא סייריה לגושפנקא גלייה אשכחיה חמרא אמר כתיב °לץ היין הומה שכר וכל שוגה בו לא יחכם" וכתיב °יונות יין ותירוש יקח לב" לא אישתי, כי צחי לא סגיא ליה *אישתי רוח וגנא, נחית אתא שדא ביה שושלתא סתמיה, כי אתער הוה קא מיפרזל, א"ל "שמא דמרך עלך, שמא דמרך עלך" כי נקיט ליה ואתי מטא דיקלא חף ביה שדייה, מטא לביתא שדייה, ממא גבי כובא דהדהיא ארמלתא, נפקא אידננא

[*ר"ל מדרש אחר בתיב ויין ישמח לבב אנוש]